

BULLETIN

2019/2020

MÁME VYBRÁNO

Financování památek v krajích

ROZHOVOR S PAVLEM PROUZOU O ZÁCHRANĚ PIVOVARU V LOBČI
ÚSPĚŠNÝ SOCIÁLNÍ PODNIK V ŽIRČI
VRÁTIT ŽIVOT DO PAMÁTEK

Josef E. Gregor

ÚVODEM

Je potěšující vidět, kolik lidí každý rok zachraňuje naše společné kulturní dědictví. Ať už to jsou majitelé, kterým patří určitě největší poděkování, nebo řemeslníci na stavbách a další odborníci v ateliérech, projekčních kancelářích, firmách či na úřadech. Týká se to i lidí, kteří pomáhají pečovat o památky zcela dobrovolně bez nároku na honorář.

Na stránkách bulletinu se pravidelně věnujeme oblastem, které souvisejí s aktuálním ročníkem konference MÁME VYBRÁNO. Posledním hlavním tématem bylo podnikání v památkách. V rozhovoru proto připomínáme obdivuhodný příběh pivovaru v Lobči a dále pak činnost sociálního podniku v bývalém jezuitském klášteře v Žirči.

Na dvoustranách věnovaných krajům si kromě dalších témat můžete přečíst také podrobnosti týkající se oceněných projektů v soutěži Památka roku. Tu připravuje od roku 2013 Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska.

Aleš Kozák

KRÁTKÉ ZPRÁVY

CENA VIA BONA 2019

Nadace Via tímto oceněním již 22 let upozorňuje na téma dárcovství a filantropie, vyzdvihuje různorodé příběhy a ukazuje aktuální trendy všem současným i budoucím filantropům. Mottem letošního ročníku byla dobrá sousedství. V kategorii Dárcovská výzva získal ocenění Ondřej Šimetka, Dobrou firmou se

stala Vincentka za podporu, kterou poskytuje luhačovičskému regionu. Martina Seidlerová byla oceněna jako Srdcařka za oživování rodného Jesenicka a Mladým srdcařem roku 2019 je Patrik Zadina, který na základě vlastní zkušenosti pomáhá na životní cestě dětem z dětských domovů.

www.nadacevia.cz

OBNOVA KULTURNÍ KRAJINY

Dotační programy na obnovu kulturní krajiny a revitalizaci veřejného prostoru vyhláší kromě krajů a ministerstev také nadace. Těto problematice se dlouhodobě věnuje například Nadace ČEZ s programem Stromy, který je určen na výsadbu alejí, stromořadí, liniovou výsadbu u veřejných budov apod. Nadace Partnerství se soustředí na úpravy parků, náměstí, návsí, ulic a přírodně či krajinářsky hodnotných lokalit. Dalším příkladem je Nadace

photochur Pixabay, CC0

Proměny Karla Komárka, která ve svých programech také podporuje oživení veřejného prostoru.

www.nadace-promeny.cz

www.nadacepartnerstvi.cz

www.nadacecez.cz

PROJEKT MONUMENT/UM

Hudebně-obrazový projekt s názvem Monument/um nabídl nevšední pohled na vybrané objekty v bývalých Sudetech a jejich příběh. Pilotní ročník zahrnoval čtyři benefiční představení zpěvačky Lenky Dusilové a VJ Aeldryna. Finanční

podporu získaly kostel Navštívení Panny Marie v Horním Vítkově v Chrástavě, hrad Hauenštejn v Krásném Lese u Ostrova nad Ohří, Jablečné lázně v Jablonci nad Nisou a Fabrika Temný Důl v Horním Maršově v Krkonoších. Celkem se podařilo shromáždit téměř 230 tisíc korun.

www.monumentum.cz

ZÁCHRANA POUTNÍ CESTY

Archiv Poutní cesta Hájek, z. s.

Poutní cesta Hájek se snaží postupně opravit jednotlivé kaple podél historické barokní cesty z Prahy do Hájku u Červeného Újezdu. V letech 2015–2017 se konala veřejná sbírka, která podpořila obnovu kaple č. XVIII na cestě mezi Litovicemi a Hájkem. Podařilo se v ní shromáždit více než 327 tisíc korun. Po úspěchu první sbírky se v září 2019 spolek rozhodl vyhlásit další sbírku, která by pomohla zachránit kaple č. XIX a XX stojící na samém konci poutní cesty.

www.poutnicestahajek.cz

AREÁL PAROSTROJNÍHO PIVOVARU V LOBČI SE PODAŘILO PŘÍKLADNĚ OBNOVIT A NAVRÁTIT DO NĚJ ŽIVOT.

ROZHOVOR

Zachráněný pivovar

V roce 2007 se rozpadajícího areálu lobečského pivovaru, který si přes značnou devastaci zachoval specifickou atmosféru, ujali architekti Jana a Pavel Prouzovi. Podařilo se jej prohlásit kulturní památkou, příkladně opravit a navrátit do něj život. V roce 2019 získali Prouzovi v rámci projektu MÁME VYBRÁNO čestné uznání za postupnou obnovu pivovaru Lobeč a zajištění finančních zdrojů souvisejících s oživením historického objektu. V rozhovoru přinášíme nevšední příběh záchrany této industriální stavby.

Zavzpomínáte, kdy a jak jste objevili pivovar v Lobči?

Bylo to na Prvního máje 2007 v 10 hodin dopoledne. Byli jsme s Janou na výpravě na Kokořínsku a nocleh jsme našli na lobečském zámku. Ráno jsme pak z okna objevili v podzámčí rozpadající se pivovar. Za pár minut jsme pak tajně ruinu prolézali a báli se, že na nás někdo vyběhne. Ale nevyběhl. Nikdo tenkrát o pivovar nestál.

Jak dlouho jste se rozhodovali, že právě tuto památku zachráníte a vrátíte do ní život? Uvažovali jste také o jiných stavbách?

Dlouhé rozhodování to vlastně ani nebylo, během pár dnů jsme se stali vlastníky pivovaru. Bylo to v době, kdy jsme hledali nějakou zajímavou historickou stavbu, kam by bylo možné se časem z Prahy přestěhovat, a která by byla tak trochu větší na to, abychom tam mohli dělat i nějakou kulturu a akce pro veřejnost. Vzpomínám si, jak jsme tenkrát objížděli i staré fary, které byly na prodej.

Můžete stručně připomenout historii pivovaru?

Říkáme, že technická památka Parostrojního pivovaru v Lobči u Mšena je svědkem pětisetleté tradice vaření piva na Kokořínsku. První písemná zmínka o pivovaru je ale z roku 1586 a renesanční jádro stávající stavby bylo vybudováno kolem roku 1600. Původní řemeslný vrchnostenský pivovárček rodu Věžníků byl v letech 1894 až 1897 nákladem Rudolfa Cicvářky přestavěn

TEXT ZBYNĚK KONVIČKA, DAGMAR KOŽELUHOVÁ
FOTO ANDREA THIEL LHOTÁKOVÁ, ARCHIV RIOFRIO ARCHITECTS S.R.O. A SPOLKU PRO PIVOVAR V LOBČI

LOBEČSKÝ PIVOVAR VE 20. LETECH MINULÉHO STOLETÍ

V ROCE 2007 ZAPOČALA ZÁCHRANA ZDEVASTOVANÉHO AREÁLU

v parostrojní provoz proslulým pivovarským inženýrem Josefem Rosenbergem. Zlatá léta zažíval podnik jako akciová společnost počátkem 20. století a za dobrého jihočeského sládky Josefa Tománka roční výstav dosahoval 10 tisíc hektolitřů. Od roku 1927 byl lobečský pivovar v majetku Společenského pivovaru z nedaleké Podkováně. K zastavení výroby došlo ve válečném roce 1943. Roku 1948 podlehl zrušený pivovar národní správě, ale ještě počátkem roku 1951 byla v provozu podkovaňská stáčírna. Od roku 1956 využíval areál jen obchod s ovocem a zeleninou a následně dlouhá léta státní statek. Polistopadoví vlastníci dokonali těžkou devastaci opuštěného areálu vandalskou demolicí části budov.

V roce 2009 jste založili neziskovou organizaci a pustili se do obnovy areálu. Co se v něm za celou dekádu změnilo?

Areál pivovaru jsme v roce 2007 porídili jako architekti, resp. jako naše architektonická kancelář – právnická osoba podnikající. Brzy se ukázalo, že práce na záchraně památky a také pořádání kulturní akce, které s tématem obnovovaného pivovaru seznamovaly veřejnost, mají charakter neziskové činnosti a bylo správné zaštitit řadu dílčích akcí a projektů neziskovou organizací. Ta dodnes v areálu zajišťuje pravidelný prohlídkový provoz, spravuje expozici a sbírku exponátů a organizuje kulturní akce. Časem přibyl k oživení pivovaru ještě třetí subjekt, a to společnost s účastí part-

nera, která zde od roku 2015 vaří pivo. Architektonická kancelář nakonec krom správy areálu zaštitila od roku 2016 také provoz restaurace a od loňské sezony i ubytování v pivovaru (30 lůžek v 5 apartmánech).

Z jakých zdrojů jste tak náročnou rekonstrukci financovali?

Před pár týdny jsem dopočítával aktuální čísla finančních prostředků, které jsme v posledních 12 letech využili k obnově a oživení památky. Celkem bylo nutné využít 32 milionů korun, z toho 58 % finančních prostředků byly vlastní zdroje, složené však také z úvěrů (20 %), které budeme splácet ještě víc než 10 let. V posledních dvou letech začíná být provoz památky ziskový a bilance se konečně obrací k lepšímu. Rozsáhlý projekt obnovy kulturní památky by však nebylo možné realizovat bez přispění z veřejných zdrojů. Celkem jsme v desítkách dílčích projektů na obnovu získali 42 %. Z toho 22 % z evropských projektů (SZIF, MAS Vyhlídky), 14 % z Ministerstva kultury (Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny), dále 4,5 % ze Středočeského kraje (Středočeský fond kultury a obnovy památek) a zhruba ještě 1,5 % z Ministerstva životního prostředí (Nová zelená úsporám). Odborníka, který se vyzná v cenách ve stavebnictví, možná překvapí, že uvedené celkové náklady jsou s přihlédnutím na počáteční kritický technický stav areálu a značný rozsah projektu, zahrnující krom části expozice také provozovnu pivovaru, ubytová-

ní, kuchyni s restaurací i rodinný dům, relativně nízké. Myslím, že je to výsledkem procesu obnovy, který léta pokračoval kontinuálně, v logice udržitelnosti a eliminace finančních rizik a v neposlední řadě díky nízkému rozpočtu i velmi šetrně k památce.

Využíváte také pomoc dobrovolníků?

Pomoc dobrovolníků jsme v rámci projektu obnovy pivovaru v Lobči využívali příležitostně v období, kdy se prováděly hlavní stavební práce. Jednalo se o jednorázové akce firemních dobrovolníků, organizované spolu s platformou Byznys pro společnost. Občas nám přišli pomoci také studenti, například středoškoláci ze škodovské průmyslovky z Mladé Boleslavi. Dnes už dobrovolníky nezveme, celková atmosféra projektu se provozováním komerčních funkcí mění.

Obnova pivovaru v Lobči bývá hodnocena jako dobrý příklad citlivé obnovy památek. Jak hodnotíte spolupráci s odborníky z památkové péče?

Areál pivovaru v Lobči leží v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj, jádro vesnice je památkovou zónou a samotný pivovar je zapsanou kulturní památkou. Od počátku proto byla nezbytná spolupráce jak památkářů, tak ochránců přírody. Ohlédnu-li se zpět, myslím, že se nám docela hezky podařilo nacházet při jednotlivých tématech společnou cestu a výsledek obnovy tomu také odpovídá. Časem ta spolupráce přerostla v partnerství.

OBNOVENÝ PIVOVAR JE PŘÍSTUPNÝ PRO NÁVŠTĚVNÍKY A OD ROKU 2015 SE V NĚM OPĚT VAŘÍ PIVO.

PŘÍKLADNÁ OBNOVA ZÍSKALA OCENĚNÍ NÁRODNÍHO PAMÁTKOVÉHO ÚSTAVU.

Pro nás nebyl nikdy problém přijmout dobrou radu a na druhou stranu se nám často podařilo prosadit vlastní představu, když byla podložena správnými argumenty. Tento úspěšný model kooperace je daný i tím, že se jako architekt a historik architektury považují za praktikujícího památkáře. Předsedám dnes také architektonické komisi Správy CHKO.

Od počátku jste věděl, že chcete obnovit výrobu piva? Kdy jste pivo začali vařit?

Obnova pivovarnické tradice v Lobči popravdě nebyla naším záměrem. Hlavním motivem byla záchrana areálu. Tím se náš projekt zřejmě liší od většiny podobných příkladů. Bylo to dáno i tím,

že jsme jako architekti k technologii vaření piva měli docela daleko a já sám žádným velkým pivařem nejsem. Rád spíš jen ochutnávám. Teprve v průběhu se ukázalo, že vaření piva bude pro obnovenou pivovarskou památku tím nezbytným motivem. Každý, kdo rozestavěný pivovar navštívil, se logicky ptal, kdy že začneme vařit? Situaci dokládá fakt, že výroba piva se nám podařila rozjet až s partnerem projektu po osmi letech od zahájení prací na obnově areálu, na jaře roku 2015. V loňském roce jsme v Lobči uvařili 1 000 hektolitrů piva. Pivo z Lobče má dnes díky sládkovi výbornou pověst a získali jsme i řadu ocenění. Ale někdy mě až mrzí, když si řada našich návštěvníků myslí, že náš pivovar je hospoda.

Jaké to je podnikat v památkově chráněném objektu? Citíte nějaká omezení, nebo naopak výhody historických prostor?

Vždy jsme měli na mysli, aby podnikání v naší památce bylo vyvážené. Aby tím genius loci, který podle mého názoru v Lobči hraje zásadní roli, nebyl vytěsněn. Stanovili jsme si proto pravidla, ať už různá drobná technická (absence informačních a příkazových cedulí, žádná rušivá hudební kulisa atd.), ale hlavně, a to se stává zvláště v sezoně aktuální, že se nebudeme snažit uspokojit nad únosnou míru vzrůstající kapacitu návštěvnosti. Pivovar je přece jen památkou v malebném prostředí malé kokořínské vesničky, areál nedisponeuje větší kapacitou parkovacích

PAVEL PROUZA

- narodil se v roce 1977 v Náchodě
- vystudoval architekturu na Fakultě architektury ČVUT v Praze a absolvoval také FH ve Frankfurtu nad Mohanem
- v roce 2013 získal doktorát z dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze
- jako historik se zabývá architekturou 20. století a je autorem knihy o meziválečném sociálním bydlení
- jako architekt je autorem řady projektů novostaveb i rekonstrukcí historických staveb
- společně s manželkou, architektkou Janou Prouzovou Myškovou, založil ateliér RIOFRIO Architects
- od roku 2007 se společně s manželkou věnují záchraně a oživení areálu parostrojního pivovaru v Lobči
- za záchranu, obnovu a zprovoznění této technické památky získali manželé v roce 2015 cenu Patrimonium pro futuro Národního památkového ústavu

INTERIÉR KANCELÁŘE SLÁDKA

PRO NÁVŠTĚVNÍKY JE PŘIPRAVENA STÁLÁ EXPOZICE O HISTORII PIVOVARU.

stání, toalet a podobně. Například na sobotní termíny či dny jarních státních svátků, kdy víme, že bude návštěvnost vysoká, neplánujeme žádné kulturní akce a prostřednictvím sociálních sítí návštěvníky nezmene. Také svatební a jiné oslavy se u nás ve špičkách nekonají. Jinak je samozřejmě taková kulturní památka, obnovený historický pivovar na Kokořínsku, velkou atraktivitou v cestovním ruchu nejen pro pivaře, ale především pro návštěvníky – turisty a cyklisty. Negativní roli z hlediska ekonomické udržitelnosti provozu a pracovních míst hraje u nás výrazná sezonnost. Kokořínsko není zimní destinací, a tak je nezbytné dokázat oslovit i firemní klienty.

Váš spolek stojí i za vznikem muzea v objektu. Přiblížíte jeho expozici?

Rozsáhlá část interiéru obnovené památky je dnes věnována prohlídkovému okruhu. Prohlídka s průvodcem začíná u studny před pivovarem, pokračuje v renesančním jádru pivovaru – na humně a v síni někdejšího ležatého hvozdu a pokračuje ve staré varně. Dále vystoupáme do patra, kde je možné si prohlédnout interiér kanceláře sládky a na někdejší sladové půdě čeká návštěvníky stálá výstava o historii pivovaru a zlatých letech českého piva přelomu 19. a 20. století. Po návratu do přízemí průjezdem vstoupíme do pivovarského dvora a podíváme se do trojlodní budovy sklepů s kamennou halou lednice z 19. století. Prohlídka končí návštěvou nové řemeslné pivovarské provozovny s novou varnou,

provozní halou a ležáckým sklepem v interiérech 19. století. Ochutnávky našeho řemeslného piva se konají přímo v ležáckém sklepe.

Pořádáte řadu kulturních akcí a oživujete tak dění v obci. Jaké aktivity jsou návštěvníky nejvyhledávanější?

Rádi se každoročně připojujeme k masopustu, pořádáme vepřové hody, občasně koncerty a přednášky. Z provedených akcí, které u nás letos proběhly, bych připomněl například oslavy dne sv. Patrika, které jsme uspořádali

s naším kamarádem Irem Gavinem, jenž u nás vede anglické prohlídky. Vyvedla se i beseda Tři pivovary / Tři příběhy s kolegy ze spřátelených „památkových“ pivovarů z Dalešic a Kostelce nad Černými lesy nebo přednáška historika Martina Tichého o násilné kolektivizaci v našem kraji. Strhující byl Projekt Oldfield studentů, absolventů a pedagogů ZUŠ z Vrchlabí. Vrcholem sezony bývá tradiční Pivovar Lobeč happening.

V pivovaru našla domov i vaše rodina. Jak se vám v památce žije?

V památce se žije krásně, jsme tu velmi spokojeni. Náš dům, který má v jádru gotickou vodní tvrz, renesanční pivovarský žentour i klasicistní dům sládky, jsme si upravili pro naše bydlení podle současných požadavků, byť zvenčí mu obnova navrátila podobu z konce 19. století. Uvnitř je upravená dispozice prostorných světlých místností, podlahové vytápění využívající tepelné čerpadlo i rekuperační větrání.

Co vás ještě čeká a jaké máte s areálem další plány?

Aktuálně se v pivovaru „zabývá“ provoz restaurace, ubytování i pivovarská provozovna. Celkově je udržitelnost návštěvnického provozu velmi náročná, ať už personálně, tak svojí pracností a všednodenní rutinou služby zákazníkům. Krom profesionalizace provozu bych se rád zmínil také o záměru rozšíření a doplnění expozice o další prvky. Dlouhodobým projektem je i připravovaná monografie. ■

V INTERIÉRECH SE ZACHOVALA ČÁST PŮVODNÍHO TECHNICKÉHO VYBAVENÍ.

KAPLIČKY KŘÍŽOVÉ CESTY NA SVATÉM KOPEČKU V MIKULOVĚ BYLY PŘED LETY VE ŠPATNÉM TECHNICKÉM STAVU. MĚSTO JE ZÁJEMCŮM NABÍDLA K ADOPCI.

FINANCOVÁNÍ

Finanční zdroje na záchranu památek

U projektů obnovy kulturního dědictví je vždy důležité zvážit vícezdrojové financování. Mnohé dotační tituly tento přístup navíc i vyžadují ve svých pravidlech. Kromě zmíněných dotací je jednou z možností vyhlášení veřejné sbírky, ale lze využít také méně tradiční způsoby získávání prostředků pro záchranu památky.

Organizátoři úspěšných veřejných sbírek se shodují, že jednou ze základních podmínek je zapojení široké veřejnosti. Osvědčuje se pořádání kulturních akcí, setkání rodáků, prohlídek zachraňovaného objektu a průběžné seznamování s postupem oprav, kdy dárci sami vidí, jak jsou jejich příspěvky využity.

Adopce je dalším způsobem přímého zapojení veřejnosti. Často bývá spojena s veřejnou sbírkou. Tato možnost se jako jedním z prvních osvědčila u obnovy kapliček křížové cesty na Svatém kopečku v Mikulově. Město přišlo s myšlenkou pomyslné adopce a nabídlo

je soukromým subjektům. Donátoři se zavázali kapličky nejen opravit, ale také o ně v budoucnu soustavně pečovat. Dalším příkladem je projekt Správy pražských hřbitovů, který podobným způsobem kombinuje veřejnou sbírku s adopcí významných hrobů a pořádáním benefičních koncertů. V současnosti se lze s adopcí nejčastěji setkat při obnově varhan, kdy mohou zájemci podpořit jejich záchranu financováním oprav jednotlivých píšťal.

Tento koncept využil i Klub českých turistů při obnově Bezručovy chaty. Tam se podařilo projekt již završit a sbírka je úspěšně dokončená. Osvědčilo se jim zaměřit pozornost dárců vždy na konkrétní věc. Například vyhlásili akci Daruj okno s podtitulem Chceš se podívat z Lysé hory svým oknem?

Crowdfundingové akce jsou další cestou, jak získat finanční prostředky a zároveň projekt představit veřejnosti. Portálů, kterých mohou zájemci využít, je více. Jedním z úspěšných příkladů je skupina nadšenců, která crowdfundingovou kampaň na portálu Startovac.cz zaměřila na vzkříšení chaty Prašivá. Podařilo se jim vybrat více než 170 tisíc korun, jež přispěly k rekonstrukci objektu.

Na počátku každého projektu je nejzásadnější stanovit následně vhodné využití obnovené památky a zapojení místních lidí. Opravou totiž všechno teprve začíná a následovat musí dlouhodobá péče, kterou je nezbytné zajistit. ■

PŘÍKLAD TRADIČNÍ FORMY UPOUTÁVKY, KTERÁ JE V SOULADU S PAMÁTKOVOU HODNOTOU BUDOVY.

KAŽDÝ NÁVRH REKLAMNÍHO ZAŘÍZENÍ JE POSUZOVÁN INDIVIDUÁLNĚ.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Reklama a její regulace z pohledu památkové péče

Propagace je nepostradatelnou součástí podnikání. Firemní označení a reklamní zařízení významným způsobem ovlivňují výsledný vzhled veřejného prostoru. Není-li v historickém prostředí respektována tradiční forma upoutávky, dochází ke značnému narušení jeho kulturní hodnoty.

TEXT ODBOR PAMÁTKOVÉ PÉČE MHMP
FOTO ARCHIV ODBORU PAMÁTKOVÉ PÉČE MHMP

Reklamní poutače a zařízení tvoří dominantní prvek ve všech moderních a živoucích městech. Jejich komerční role je nezpochybnitelná, nicméně historická a památková hodnota center měst jimi jednoznačně trpí.

Na území hlavního města Prahy se nachází mimořádná městská památková rezervace – historické centrum Prahy, které bylo v roce 1992 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, čímž byl potvrzen

jeho celosvětový význam. V tomto urbanisticky a architektonicky mimořádně hodnotném prostředí však došlo v minulých letech k neúměrnému šíření firemních označení a reklamních zařízení. Mnohá z nich jsou řešena nevkusně, velkoplošně, používají se kontrastní barvy, nebere se ohled na dochované památkové hodnoty budov.

Město vyvíjí snahu o regulaci vzhledu a umístování informačních zařízení ve svém centru. Je zřejmé, že reklama k podnikání patří. Způsob provedení, kvantita a estetické kvality však spoluurčují hodnotu veřejného prostředí. Hlavní město Praha na svém území dlouhodobě cíleně usměrňuje počet reklamních zařízení a staveb pro reklamu, často živelně umístovaných, které z architektonického i urbanistického hlediska nepříznivě ovlivňují nejen památkovou rezervaci, ale také celkový obraz města.

Stále vzrůstá tlak na zvyšování počtu, velikosti ploch a viditelnosti reklamních prvků. Zatížení městského interiéru velkým množstvím těchto zařízení má negativní důsledky – degradaci estetického vzhledu města, snížení schopnosti orientace pěších i řidičů nebo narušení městských a přírodních pohledových horizontů, které jsou pro Prahu charakteristické a mají svoji významnou kvalitu. Režim povolování reklamních zařízení obecně probíhá dle stavebního zákona

č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

Vzhledem k vysokému počtu provozoven v památkově chráněných územích města a současně s akcentem na kontinuitu a předvídatelnost rozhodování řeší tuto problematiku správní orgán odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy. Ten stanovuje, v souladu se zákonem č. 20/1987 Sb., o památkové péči, podmínky pro navrhování, povolování, zřizování a provozování informačních, reklamních a propagačních zařízení v souladu s právy občanů na ochranu jejich osobnosti, na zdravé a estetické prostředí, na veřejnou ochranu kulturního dědictví i bezpečnost dopravy.

Pro přiblížení této problematiky veřejnosti vypracoval uvedený odbor metodický pokyn s názvem Firemní označení, reklamní a informační zařízení v památkově chráněném území hlavního města Prahy. Příručka byla vydána v roce 2013 a aktualizována v roce 2018 v zájmu kultivace veřejného prostoru v památkově chráněném území.

Veřejnosti jsou informace k dispozici jak v tištěné podobě, tak i v elektronické verzi na internetových stránkách hlavního města Prahy v sekci odboru památkové péče. Jde o stručný souhrn obecných principů a zásad týkajících se velikosti, materiálu, počtu a umístění nejčastějších typů reklamních zařízení. Příručka zohledňuje individuální odlišnosti u konkrétních posuzovaných návrhů – rozdíly v památkové hodnotě nemovitosti, charakteru dotčené lokality a typu provozovny. Jejím přínosem je také upozornění vlastníků, že k návrhům nových reklam na objektech v památkově chráněných územích hlavního města Prahy je jejich povinností vyžádat si závazné stanovisko.

Tato stanoviska jsou trvale platná, pokud se nezmění rozsah a způsob provedení navržených prací. Ke všem novým zařízením či úpravám stávajících musí být vydáno nové závazné stanovisko. Uvedený odbor posuzuje každý návrh firemního označení nebo reklamního a informačního zařízení podle následujících kritérií:

SOUTĚŽ PAMÁTKA ROKU

Oživení Werichovy vily

Objekt na adrese U Sovových mlýnů čp. 501 dnes známe pod jménem Werichova vila. První zmínka o této stavbě pochází z roku 1580 a její historie úzce souvisí s historií ostrova Kampa. V následujících stoletích zde byla koželužna, či zde pobýval vychovatel rodiny Nosticů Josef Dobrovský. Nová etapa této kulturní památky se začala psát po ničivých povodních v roce 2002. Vlastník objektu vyhlásil záměr využít vilu jako komunitní kulturní centrum. Od roku 2015 se o důstojnou náplň Werichovy vily stará Museum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových.

OCENĚNÍ

Vítěz za území hlavního města Prahy v soutěži Památka roku 2017 v kategorii Rekonstrukce nad 2 miliony korun bez DPH

DOPORUČENÍ VLASTNÍKA

Úspěch projektu se odvíjel od velmi dobré spolupráce mezi zadavatelem a architektonickým studiem. Při obnově byl nastaven optimální poměr mezi památkovou ochranou a záměrem využití objektu. Kromě stavby byla kompletně obnovena i zahrada, a to před domem i v jeho zadní části. Venkovní prostory jsou totiž nedílnou součástí projektu a hrají významnou roli v užívání kulturního centra.

Foto: Zdeněk Helfert

STRUKTURA FINANCOVÁNÍ

Vlastník – Městská část Praha 1	46 000 000 Kč	90 %
Veřejné zdroje	5 000 000 Kč	10 %
Celkové náklady	51 000 000 Kč	100 %

- typ historického prostředí, ve kterém se nemovitost nachází,
- individuální památková hodnota nemovitosti,
- účel záměru.

Připomínky příslušného odboru k instalaci uvedených označení a zařízení vycházejí z požadavku památkové péče, aby tyto prvky svým provedením respektovaly tradiční formy upoutávky, které byly v minulosti používány. Dále by jejich umístěním neměl být poškozen autentický vzhled dotčené nemovitosti a přilehlého okolí.

Sledování a regulace prvků reklamy je jedním z programově významných bodů, na které se zaměřila současná politická reprezentace města. Z toho

důvodu byla podmínka sledování stavu umístěných reklamních zařízení zahrnuta také do dotačního Programu pro vlastníky památkově významných objektů. V čestném prohlášení, které žadatel o dotaci podepisuje, prohlašuje, že na objektu nejsou ke dni podání žádosti žádná zařízení, k jejichž umístění by chybělo vydané závazné stanovisko. Znění čestného prohlášení je poté prověřováno v místě objektu, na nějž je žádána dotace.

Činnost, kterou odbor památkové péče v této oblasti kontinuálně mnoho let vyvíjí, má za cíl účinněji kultivovat vzhled veřejných prostranství a zlepšovat tak celkový dojem návštěvníků i rezidentů hlavního města z krásy jeho unikátního historického dědictví. ■

ZELENÁ SVĚTNICE HRADU HOUSKA PO RESTAUROVÁNÍ MALEB

S NÁROČNOU REVITALIZACÍ AREÁLU KOSTELA V HORNÍ POLICI POMÁHÁ TAKÉ KRAJ.

LIBERECKÝ KRAJ

Rekordní výše dotací pro památky

Od roku 2013, kdy byl založen Dotační fond Libereckého kraje, bylo na obnovu kulturních památek poskytnuto více než 61 milionů korun. O pomoc projevují vlastníci stále větší zájem, proto postupně dochází k navyšování ročního objemu finanční alokace.

Program Záchrana a obnova památek v Libereckém kraji je určen vlastníkům, kteří na území kraje obnovují kulturní památky prohlášené podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Pomocnou ruku s podáním žádostí jim nabízí odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Libereckého kraje jako administrátor tohoto programu. V roce 2019 se podařilo podpořit celkem 86 projektů a rozdělit rekordní částku v historii dotací směřujících na památky v rámci Libereckého kraje, a to ve výši 22,9 milionu korun. Dle Květy Vinklátové, členky rady kraje, která má na starost oblast kultury, památkové péče

a cestovního ruchu, byly podpořeny všechny žádosti, které splňovaly pravidla fondu.

Vzhledem k velké finanční náročnosti některých projektů se mnohé z realizovaných prací musí provádět po etapách. Například obnova kostela sv. Josefa na Kránské, kde byla za finanční podpory kraje v minulých letech kompletně obnovena střešní krytina, provedeno odvlhčení objektu a v současné době se pokračuje restaurováním vnitřní výmalby. Mezi další takové projekty můžeme počítat záchranu vzácných varhan pocházejících z 19. století z kostela Navštívení Panny Marie v Bozkově. Zde se v roce 2019 realizuje již sedmá etapa obnovy varhanních píšťal. Celkem jich je k restaurování 1 298 kusů.

Postupnou obnovou prochází další zajímavé památky, bývalá papírna v Hamru na Jezeře nebo gotické nástěnné malby hradu Houska. Po 10 let kraj podporoval práci restaurátorů na nástěnných malbách v kapli hradu, v současné době jsou restaurovány malby v Zelené komnatě. Jejich námětem jsou lovecké scény v krajině s dobovými hrady, umístěné v zaklenutém gotickém prostoru a na stěnách místnosti. Na stropě jsou zobrazeny erby jednotlivých vlastníků hradu, které jsou vzájemně propleteny rozvilinovým ornamentem. Zelená komnata má to štěstí, že všechny restaurátorské zásahy od 70. let 20. století prováděl tentýž restaurátor Jan Živný, který

TEXT LUCIE PRANDNEROVÁ,
IVANA MIKULECKÁ
FOTO ARCHIV LIBERECKÉHO KRAJE

znal stav maleb před jejich poškozením i postupy konzervování provedené počátkem 21. století.

Přebytky hospodaření z předchozích let kraj zapojuje do svého rozpočtu a formou individuálních dotací pomáhá tam, kde jsou nezbytné vysoké náklady na zachování památky. Při výběru objektů, které by mohly být individuálně podpořeny, pracuje kraj se Zprávou o ohrožených památkách v České republice zpracovanou Národním památkovým ústavem. Dalším kritériem je záměr vlastníka památky na její dlouhodobé využití a také jeho vlastní finanční účast na realizaci obnovy.

V roce 2018 pokračovaly práce na záchraně zdevastované kaple sv. Jana Nepomuckého ve Sloupu v Čechách, která je součástí areálu zdejšího zámku. Kapli získala obec v roce 2011, zatím byla zcela realizována oprava krovy a položení nové střešní krytiny, na kterou byla v tomto roce poskytnuta dotace ve výši 900 tisíc korun. Dále byla podpořena částkou 1 milion korun obnova střešního pláště kostela sv. Jana Křtitele ve Zdislavě. Kraj také trochu netradičně podpořil částkou 1 milion korun snahu soukromých vlastníků Beranova hostince v Trávníčku, kteří koupili krásnou roubenou stavbu ve fázi, kdy se již propadala střecha a krovy. Hostinec je v průběhu roku využíván ke kulturním akcím v regionu.

Mezi nejvýznamnější projekty, které v roce 2019 kraj podpořil částkou 1 milion korun z programu individuálních dotací, náleží obnova národní kulturní památky areálu poutního kostela Navštívení Panny Marie v Horní Polici, která probíhá již druhým rokem. Celková obnova a restaurování areálu zahrnuje kostel a jeho malířskou výzdobu včetně mobiliáře, prostranství kolem kostela, ambitů, zvonice a fary se zahradou. Kostel Navštívení Panny Marie byl vystavěn v letech 1688–1690 na místě původního středověkého farního kostela, jehož existence je doložena již k roku 1352. Stavitelem byl Julius Broggio. Celou stavbu financoval vévoda Julius František Sasko-Lauenburský a po jeho smrti pokračovala v díle jeho dcera Anna Maria Františka Toskánská. Díky finanční podpoře restaurovaři obnovili makovici s korouhví

SOUTĚŽ PAMÁTKA ROKU

Kaplička ve Volavci

Klasicistní kaplička z roku 1841 je zasvěcena sv. Janu Nepomuckému. Po úspěšné obnově exteriéru proběhla v roce 2018 obnova vnitřního prostoru. Památce byla vrácena druhá nejstarší ze čtyř nalezených vrstev, byla obnovena výzdoba pocházející patrně z doby úprav v roce 1905. V interiéru se nachází oltář sv. Jana Nepomuckého od kameníka Jana Zemana. Socha světce byla očištěna a doplněny chybějící části. Dvě sochy klečících andělů někdo na přelomu milénia odcizil, proto byly nově zhotoveny.

OCENĚNÍ

Krajský vítěz v soutěži Památka roku 2018 v kategorii Rekonstrukce do 2 milionů korun bez DPH

DOPORUČENÍ VLASTNÍKA

Úspěch obnovy závisel na kvalitně připraveném záměru. Díky důkladnému restaurátorskému průzkumu byla schválena dostatečná výše finanční dotace. Noví andělkové nesoucí rohy hojnosti měli být původně vyrobeni formou výdusku. Požadavek Ministerstva kultury na odlišné zhotovení sice zvýšil plánované výdaje, ale z výsledku jsme nadšeni. Při celoplošném odkryvu maleb se po stranách oltáře objevi-

ly dvě postavy světců, které se podařilo identifikovat až na základě zápisu ve staré volavecké kronice. Cyrila a Metoděje do interiéru kapličky dodatečně namaloval v roce 1889 řídící učitel pan Roštejnský. Ze symbolů užitých v interiéru památky se dozvídáme o životě a myšleních našich předků, kteří ve skromnějších a složitějších podmínkách postavili kapličku, v níž nalézali duchovní útěchu před nepřízní a živelnými pohromami. Největším přínosem pro naši obec byl ohromný zájem obyvatel všech věkových kategorií o celý průběh obnovy i o slavnostní opětovné vysvěcení.

Foto: Zdeněk Brožek

STRUKTURA FINANCOVÁNÍ

Vlastník – obec Radostná pod Kozákovem	258 000 Kč	34 %
Veřejné zdroje	492 000 Kč	66 %
Celkové náklady	750 000 Kč	100 %

v podobě slunce s paprsky a uvnitř s postavou Panny Marie a osadili ji zpět na opravenou lucernu s bání zvonice. Při restaurování výmalby stropu lodě kostela byly objeveny původní nástropní barokní malby zobrazující postavy andělů v oblacích.

Dále se kraj rozhodl podpořit částkou 900 tisíc korun záchranu kostela Nejsvětější Trojice v Jindřichovicích

pod Smrkem, který se nachází v havarijním stavu. Objekt získala do svého vlastnictví obec v roce 2015, o jeho záchranu se snaží již od roku 2014. K úspěšným projektům můžeme zařadit také opravu unikátních varhan z kostela Nejsvětějšího Srdce Ježíšova v Jablonci nad Nisou, obnovu fasádního pláště zámku Vartenberk ve Stráži pod Ralskem či stabilizaci hradní zříceniny Navarov u Zlaté Olešnice. ■

OCENĚNÍ V SOUTĚŽI PAMÁTKA PLZEŇSKÉHO KRAJE ZÍSKALA OBNOVA KOSTELA NANEBEVZETÍ PANNY MARIE V TACHOVĚ.

NEJVĚTŠÍ JÍZDÁRNU U NÁS ZACHRÁNILI PŘED DEMOLICÍ VE SVĚTČÍCH U TACHOVA.

PLZEŇSKÝ KRAJ

Podporujeme péči o kulturní dědictví

K dlouholeté finanční podpoře usilující o zachování a obnovu kulturních památek a objektů v památkově chráněných územích připojil kraj v roce 2018 také dotace na péči o pomníky, válečné hroby a pietní místa. Motivovat vlastníky památek se snaží v rámci soutěže Památka Plzeňského kraje.

Rozlohou třetí největší kraj České republiky disponuje bohatým památkovým fondem, který tvoří mimo 25 národních kulturních památek 3 237 nemovitých a 3 582 movitých kulturních památek, také 75 území s plošnou památkovou ochranou, které představují městské a vesnické památkové rezervace a zóny a také dvě krajinné památkové zóny.

V současné době by obnova tohoto kulturního dědictví probíhala jen obtížně bez finanční pomoci poskytované prostřednictvím dotačních programů. Kraj nabízí vlastníkům památkových objektů podporu v rámci každoročně vyhlašovaných dotačních programů Zachování

a obnova kulturních památek Plzeňského kraje a Obnova historického stavebního fondu v památkových rezervacích a zónách a staveb drobné architektury; kopie sochařských děl v exteriéru na území Plzeňského kraje dle koncepce památkové péče od roku 2004.

Finanční příspěvky jsou poskytovány jak na obnovu kulturních památek, tak i objektů, které nejsou kulturními památkami, ale jsou situovány na územích s plošnou památkovou ochranou. Kraj se podílí také na záchraně drobné architektury dotvářející kulturní krajinu, i když není památkově chráněna. Řada takto obnovených objektů se umístila v soutěži Památka Plzeňského kraje, ve které byly realizované práce hodnoceny odbornou komisí i veřejností prostřednictvím internetového hlasování.

Nově je od roku 2018 vyhlašován dotační program Péče o pomníky, válečné hroby a pietní místa na území Plzeňského kraje s alokací 1 000 000 korun. O příspěvky z tohoto programu, který je ojedinělý v České republice, je zájem především ze strany obcí.

Celkový objem finančních prostředků v dotačních programech kraje v oblasti památkové péče průběžně roste v rámci efektivní podpory zachování kulturně-historického charakteru a výpovědní hodnoty památkově chráněných objektů na území kraje. Například v roce 2014 byla z rozpočtu vyčleněna částka celkem 2,7 milionu korun na programy

TEXT PETR BUNDA, TEREZA EISMANNOVÁ
FOTO ARCHIV PLZEŇSKÉHO KRAJE

v památkové péči, v roce 2015 to bylo 4,8 milionu korun a v letech 2018 a 2019 bylo mezi vlastníky těchto objektů rozděleno již 26,5 milionu korun. Zvýšil se rovněž podíl účasti kraje na celkových nákladech, a to ze 60 na 80 %.

Památka Plzeňského kraje – soutěž o nejlepší obnovu

Od roku 2017 je každoročně vyhlašována soutěž Památka Plzeňského kraje. Vyzdvihuje nejlepší realizaci obnovy nemovitě kulturní památky ve dvou kategoriích – Stavby a Sochy a drobná architektura. Cílem soutěže je ocenění vlastníků památek, snaha o jejich podporu a také motivace dalších majitelů k obnově kulturních památek a k příkladné péči o ně. Dalším záměrem je rozšíření povědomí o kulturním dědictví Plzeňského kraje mezi širokou veřejnost a prezentace pozitivních výsledků péče o památky. Plzeňský kraj klade důraz na kvalitu prováděných oprav a rozvoj spolupráce mezi jednotlivými subjekty působícími v oblasti památkové péče. Ukázkou příkladné obnovy a vítězem ročníku 2018 v kategorii Stavby se stal Zimův mlýn v Ostrovci-Lhotce na Rokycansku (více viz modrý box).

Hodnocením uvedené soutěže prošlo v uplynulých ročnících několik desítek úspěšných projektů obnov historických objektů, velká část z nich byla dotována z prostředků Plzeňského kraje. Jmenovat lze například zámek Svojšín, kde proběhla obnova interiérů a jejich vybavení mobiliárem.

V roce 2018 byla oceněna i oprava fasád věže kostela Nanebevzetí Panny Marie v Tachově. Ta navázala na předchozí etapy rekonstrukce započaté roku 2008. Obnovu věže podpořil v posledních třech letech také Plzeňský kraj. Degradované části narušených omítek, trhlíny a praskliny byly vyklínovány a místy injektovány. Oprav doznaly také ciferníky, hodinové ručičky věžních hodin a ostatní kovářské a truhlářské prvky. Dle restaurátorského záměru probíhá obnova architektonických kamenných prvků.

Záchrana jízďárny ve Světcích na Tachovsku, která má v současnosti statut národní kulturní památky, byla zahájena v roce 1996. Nejprve došlo k nejnutnějšímu statickému zajištění, které zabrá-

SOUTĚŽ PAMÁTKA ROKU

Práce ve mlýně nekončí

Ostrovecký roubený mlýn, zvaný Klepáč, známý též jako Zimův, je jedním ze soustavy čtyř mlýnů na Zbirožském potoce. Podle historiků byl postaven v roce 1652 jako zemanská tvrz a později přestavěn. Stavba je rozdělena na obytnou část s vnitřními hliněnými omítkami a mlýnici, kde jsou zachovány zbytky mlýnského zařízení. Tradičními tesařskými technologiemi byly v letech 1995 až 2018 opraveny nejpoškozenější části roubení a krovu, střecha, prkenné podlahy a hliněné omítky.

OCENĚNÍ

Krajský vítěz v soutěži Památka roku 2018 v kategorii Rekonstrukce nad 2 miliony korun bez DPH, vítěz Ceny veřejnosti a hlavní ceny v soutěži Památka Plzeňského kraje 2018 v kategorii Stavby

DOPORUČENÍ VLASTNÍKA

Po roce 1989 byl mlýn v havarijním

stavu. Po zpracování projektu obnovy začala náročná cesta se získáváním dotací, výběrem zhotovitelů a investicemi z vlastních prostředků. Mnoho prací bylo prováděno svépomocí. Dřevěná stavba vyžaduje každoroční údržbu, zejména spárování, nástřik střešní krytiny, opravy omítek a nátěry. Doporučuji všem vlastníkům kulturních památek, aby se nevzdávali a vytrvali i přesto, že některé opravy jsou zdoluhavé a zdají se nekončné. Pocit z výsledku je nepopsatelný a stojí zato.

Foto: Pavlína Lucáková

STRUKTURA FINANCOVÁNÍ

Vlastník – Pavlína Lucáková, Petra Schimanová	1 627 000 Kč	38 %
Veřejné zdroje	2 620 000 Kč	62 %
Celkové náklady	4 247 000 Kč	100 %

nilo destrukci krovové konstrukce. Díky každoroční finanční dotaci z Programu záchrany architektonického dědictví se postupně podařilo objekt definitivně stabilizovat a poté mohly být zahájeny četné stavební a restaurátorské zásahy. V roce 2019 probíhá obnova malířské výzdoby interiéru nebo pokládka cihelných dlažeb. K renovaci jízďárny přispěl dotacemi rovněž Plzeňský kraj.

Monumentální objekt jízďárny ve Světcích vznikl v letech 1858–1859 podle plánů stavitele Adama Habermetzla. Stavba členěná polygony se stájemí byla součástí komplexu zrušeného paulánského kláštera, který získal kníže Alfréd Windischgrätz. Po konfiskaci v roce 1945 areál sloužil pohraničnímu útvaru a po odchodu armády potřebám učňovské ško-

ly. Koncem 50. let minulého století zřídil Státní statek v Tachově v tomto místě sklad obilí a tělocvičnu. Soustavně neudržovaná jízďárna byla zřejmě nejvíce ohrožena kolem roku 1980 v souvislosti s plánem její demolice. Upuštění od její devastace znamenalo až opětovné prohlášení kulturní památkou v roce 1991.

Z nově obnovených sochařských děl a památek drobné architektury se dostalo ocenění městu Hostouň za restaurování pilíře se sousoším Nejsvětější Trojice na Chodském náměstí a jako velice zdařilé shledala odborná komise soutěže restaurování horažďovické výklenkové kaple sv. Vojtěcha a vysokého kříže „tachovského“ v Tachově. Také toto restaurování, vyjma kaple sv. Vojtěcha, podpořil Plzeňský kraj. ■

KRUPKA PATŘÍ K NEJSTARŠÍM CÍNOVÝM HORNICKÝM OBLASTEM V KRUŠNÝCH HORÁCH.

HORNICKÁ KRAJINA NA VRCHU MĚDNÍK

ÚSTECKÝ KRAJ

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří na Seznamu světového dědictví UNESCO

Hornické dědictví v saském a českém Krušnohoří se po dlouhé cestě zařadilo mezi světové statky. Dne 6. července 2019 o tom rozhodl Výbor světového dědictví na svém 43. zasedání v ázerbájdžánském Baku. Česká republika má tímto krokem na Seznamu již 14 památek.

Ústecký kraj

TEXT ADAM ŠREJBER
FOTO LIBOR SVÁČEK

Hornický region Erzgebirge/Krušnohoří, jak zní oficiální název společného česko-německého sériového statku, tvoří 22 součástí (komponent), z nichž 17 se nachází na území Svobodného státu Sasko a 5 v českém Krušnohoří. Společně tyto jednotlivé součásti dokládají široký vliv, který měla zdejší těžba a zpracování rud na rozvoj hornictví a hutnictví po celém světě.

Ústecký kraj byl prvním partnerem saské straně při přípravě nominace a v průběhu dlouholeté kooperace realizoval na její podporu několik úspěšných projektů přeshraniční spolupráce. Od roku 2013 pak společně s Karlovarským krajem a šesti krušnohorskými obcemi kontinuálně posiloval nominaci na základě uzavřené smlouvy o partnerství.

Hornická krajina Krupka

Středověké horní město Krupka a okolní reliktní hornická krajina poskytují jedinečný doklad o využití různých druhů cínových ložisek od 13. do 20. století. Zdejší hornická krajina je výjimečná mimořádnou hustotou pozdně středověkých až raně novověkých důlních děl, jejichž rozmístění bylo určeno charakterem ložiska a tehdejšími báňskými zákony. Krupka jako nejstarší cínová hornická oblast v Krušných horách přispěla k rozvoji a přenosu technik dobývání cínových rud v Krušných horách a ve střední Evropě.

Velké množství pozůstatků pozdně středověké a raně novověké těžby cínových rud se nachází zejména v důlním revíru Steinknochen severně od Krupky, ale také v revírech Knötel, Preisselberg a na Komáři hůrce. Mnohem mladší štola Starý Martin dokládá důlní techniky používané při dobývání cínových a wolframových rud ve druhé polovině 19. a ve 20. století.

S hornictvím úzce souvisí vznik historického horního města Krupka, které

představuje jeden z nejlépe dochovaných souborů stavebních památek na české straně Krušných hor. Dominantou města je hrad Krupka ze 14. století. Výsokou uměleckou a stavební hodnotu mají rovněž gotický městský kostel Nanebevzetí Panny Marie s přílehlou hornickou zvonicí, gotický kostel sv. Ducha, renesanční kostel sv. Anny a historické měšťanské domy.

Hornická krajina na vrchu Mědník

Morfologicky nápadný vrch Mědník s barokní kaplí Neposkvrněného početí Panny Marie na svém vrcholu je mimořádný výjimečnou koncentrací autentických důlních děl dokládajících různé způsoby těžby železných a měděných rud z tvrdých skarnových hornin po dobu více než čtyř století. Na jediném místě se zde nacházejí pozůstatky kolem 80 větších i menších štol a jam z 15. až 19. století, četné odvaly hlušiny i povrchové dobývky. Část podzemí Mědníku je přístupná prostřednictvím štol Panny Marie Pomocné s velmi dobře zachovanými doklady ruční ražby a rozšiřování podzemních prostor pomocí metody sázení ohněm.

Pro kulturní dědictví severozápadních Čech představuje zápis vybraných hornických lokalit na Seznam světového dědictví UNESCO historický mezník, jehož význam akcentuje mezinárodní charakter celého statku. Společným závazkem obou států je nyní zajistit dostatečnou ochranu a kvalitní správu tohoto dědictví pro budoucí generace a tím i naplňování poslání a principů Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Pro Českou republiku znamená potvrzení mimořádné univerzální hodnoty krušnohorských lokalit první úspěšný zápis na Seznam po 16 letech. Společným závazkem obou států je nyní zajistit ochranu tohoto dědictví i pro budoucí generace.

Zdůvodnění mimořádné univerzální hodnoty Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří je podloženo mimo jiné zásadními vynálezy a inovacemi v oblasti báňských a hutních technologií, které se zvláště v 16. století, ale i později úspěšně šířily z Krušných hor do celé Evropy i zámoří. Nezpochybnitelný je celosvětový význam Krušných hor pro

SOUTĚŽ PAMÁTKA ROKU

Křížová cesta v Jiřetíně pod Jedlovou

Poutní místo na Křížové hoře nad obcí Jiřetín pod Jedlovou pochází z 18. století. Zastavení křížové cesty doplňuje kaple Božího hrobu, kaple Ukřižování, socha Krista, Getsemanská zahrada, studna a gloriety se sochou Neposkvrněné Panny Marie. Celý areál je v majetku obce a je památkově chráněn. Od počátku 90. let 20. století probíhá jeho obnova prostřednictvím darů, sbírek, prostředků obce a dotací.

OCENĚNÍ

Cena za nejlepší projekt a realizaci obnovy v soutěži Památka roku 2017 v kategorii Rekonstrukce do 2 milionů korun bez DPH

DOPORUČENÍ VLASTNÍKA

Úspěch obnovy památky spatřujeme v dlouhodobé cílené péči a etapizaci prováděných prací. Křížovou cestu opravujeme, obdobně jako další památky v majetku obce, sys-

tematicky od roku 1990 do současnosti. Hlavní motivací bylo pro nás rodáků zachovat toto dědictví našich předků pro příští generace. Terénní a jednoduché řemeslné práce jsme prováděli většinou svépomocí a odborné, hlavně restaurátorské práce jsme za pomoci různých dotačních titulů realizovali ve spolupráci s odbornými pracovníky. Při opravě památek obecně doporučujeme vytrvalost a nenechat se odradit mnohočetnou administrací. Důležitý je i výběr firem, které opravu provádí.

Foto: Josef Zoser

STRUKTURA FINANCOVÁNÍ

Vlastník – obec Jiřetín pod Jedlovou	3 000 000 Kč	20 %
Veřejné zdroje	14 000 000 Kč	80 %
Celkové náklady	17 000 000 Kč	100 %

rozvoj báňské legislativy, administrativy a školství, ale také měnových systémů. To dokládá i příběh jáchymovského tolaru, z nějž se na více než 300 let vyvinulo celoevropské platidlo a který dal název i americkému dolaru.

Díky více než 800 letům téměř soustavné těžby a zpracovávání rud vznikla v Krušných horách jedinečná hornická krajina s unikátními montánními památkami v nadzemí i podzemí a s hustou sítí specifických horních měst, která nemá ve světě obdoby. Jednotlivé lokality dokládají způsoby těžby a úpravy různých rud ve všech obdobích od 12. až do 20. století, především pak rud stříbra, cínu, kobaltu, železa a naposledy uranu. ■

www.montanregion.cz

Českou část Krušnohoří reprezentují:

Hornická krajina Jáchymov
Hornická krajina Abertamy – Boží Dar – Horní Blatná
Rudá věž smrti
Hornická krajina Krupka
Hornická krajina Mědník

Saskou část Krušnohoří reprezentují:

Pozdní středověké stříbrné doly v Dippoldiswalde
Hornická krajina Altenberg-Zinnwald
Správní centrum Lauenstein
Hornická krajina Freiberg
Hornická krajina Hoher Forst
Hornická krajina Schneeberg
Továrna na modrou barvu Schindlers Werk
Hornická krajina Annaberg-Frohnau
Hornická krajina Pöhlberg
Hornická krajina Buchholz
Historické centrum Marienbergu
Hornická krajina Lauta
Hornická krajina Ehrenfriedersdorf
Komplex vycezovali hutě Grünthal
Hornická krajina Eibenstock
Hornická krajina Rother Berg
Hornická krajina těžby uranové rudy

HŘEBČÍN V KLADRUBECH NAD LABEM CHOVÁ KOČÁROVÉ KONĚ OD 14. STOLETÍ. OD ČERVENCE 2019 JE SPOLEČNĚ S KRAJINOU NA SEZNAMU UNESCO.

POUTNÍ AREÁL NA CHLUMKU U LUŽE JE OD ROKU 2018 NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKOU.

PARDUBICKÝ KRAJ

Navštivte památky světového významu

Před 20 lety byl na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO zapsán zámek v Litomyšli. Od roku 2019 se tímto označením pyšní i Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem. Počet národních kulturních památek na území kraje vzrostl na 18 zapsáním Poutního areálu na Chlumku u Luže.

Pardubický kraj

Zámecké návrší v Litomyšli

Litomyšl je unikátním prostředím plným památek s kulturním využitím. V letech 2011–2015 proběhl v rámci Integrovaného operačního programu projekt s názvem Revitalizace zámeckého návrší v Litomyšli, který zahrnoval obnovu objektů ve správě Národního památkového ústavu a ve vlastnictví města Litomyšl. Součástí projektu byly například pivovar, jízdárna, konírna, kočárovna, nádvoří a zámecký park. Na obnově se podíleli architekti Josef Pleskot, Tomáš Hradečný, Petr Hájek a Jan Šepka.

Nechte se inspirovat k návštěvě klasicistního divadla v litomyšlském zámku. Jedná se o jedno z mála zámeckých divadel dochovaných v Evropě. Nechal ho postavit v letech 1796–1797 Jiří Josef z Valdštejna-Vartenberka. Má unikátní soubor původních dekorací od vídeňského dvorního divadelního malíře Josefa Platzera. Velkoformátové kulisy představují různá prostředí: gotický sál, chrám, žalář, zahradu, měšťanský pokoj, šlechtický salon, selskou světnici, přímořskou či lesní krajinu, kavárnu. Jedinečnost divadla dokládá zachovaná jevištní mašinerie k výměně dekorací.

Dalším klenotem zpřístupněným veřejnosti je přízemní předměstský dům bibliofila a tiskaře Josefa Portmana, který v letech 1920–1924 dekoroval v interiéru malbami Josef Váchal. Část unikátní výzdoby byla ztracena při stavebních úpravách a při požáru v 70. letech 20. století. V roce 1991 koupil dům Ladislav Horáček, zakladatel nakladatelství Paseka, který objekt obnovil a od roku 1993 sloužil jako Váchalovo muzeum – Portmoneum. Ve spolupráci s restaurátory pod vedením Jiřího Látníka a architekta Mikuláše Hulce proběhly záchranné práce zahrnující transfer maleb, jejich retuš a částečnou rekonstrukci. Na restaurování fresek v roce 2009 finančně přispěl Pardubický kraj, který také po smrti majitele dům zakoupil a svěřil jej do správy Regionálního muzea v Litomyšli.

TEXT MILAN NOVÁK, IVANA MIKULECKÁ
FOTO ŠTĚPÁN BARTOŠ

Regionální muzeum v Litomyšli sídlí v budově bývalého piaristického gymnázia postaveného v letech 1714–1718. Objekt prošel v letech 2012–2014 obnovou v rámci zmíněné revitalizace zámeckého návrší. Při realizaci projektu byly objeveny pozdně středověké archeologické pozůstatky takzvaného Kostkova města. Tyto cenné nálezy opukových staveb a ojediněle zachované cesty ovlivnily koncept muzea natolik, že se staly součástí nového řešení a nakonec i nejvýznamnějším sbírkovým exponátem.

Poutní areál s kostelem Panny Marie Pomocné a jezuitskou rezidencí na Chlumku u Luže

Kostel Panny Marie Pomocné představuje monumentální památník české rekatolizace a krajinnou dominantu okolí města Luže postavenou na čedičové skále. Barokní chrám založila na místě mariánské kaple společně s lužskými jezuity Marie Maxmiliána Eva Terezie Hieserlová, rozená hraběnka ze Žďáru. Plány vyhotovil významný architekt a stavitel Pavel Ignác Bayer a stavbu vedl vynikající architekt italského původu Giovanni Battista Alliprandi. Architektonická forma kostela Panny Marie na Chlumku představuje charakteristickou podélnou jezuitskou stavbu, která je originálně doplněna o obdélný terasový ambit se čtyřmi rohovými a čtyřmi postranními obdélnými kaplemi.

V letech 2009–2016 prováděla Římskokatolická farnost Luže obnovu interiéru poutního chrámu z dotací finančního mechanismu EHP/Norska. Partneři tohoto projektu byly Pardubický kraj, město Luže a Biskupství královéhradecké. Dále probíhají přípravy stavební a restaurátorské obnovy osmi ambítů včetně fresek ze života Panny Marie. Raně barokní patrová stavba jezuitské rezidence pochází z let 1678–1682. V roce 2019 se připravuje projekt její komplexní obnovy a adaptace na poutnický dům a léčebnu pacientů s Parkinsonovou nemocí.

Hřebčín Kladruby nad Labem

Hřebčín založil v roce 1563 Maxmilián II. Habsburský. O 16 let později ho císař Rudolf II. povýšil na dvorní hřebčín. Od počátku 17. století se

SOUTĚŽ PAMÁTKA ROKU

Piaristický chrám na zámeckém návrší

Barokní chrám Nalezení sv. Kříže v Litomyšli pochází z první čtvrtiny 18. století. Na jeho výstavbě se podílel Giovanni Battista Alliprandi a František Maxmilián Kaňka. Stavbu, která přežila několik požárů a chátřání ve druhé polovině 20. století, zachránila až obnova provedená v letech 2011 až 2015. Veřejnosti přístupná památka ožila uměleckými expozicemi, interaktivním programem a vyhlídkou na město.

OCENĚNÍ

Krajský vítěz v soutěži Památka roku 2015 v kategorii Rekonstrukce nad 2 miliony korun bez DPH

DOPORUČENÍ VLASTNÍKA

Za úspěchem stojí především architekt Marek Štěpán, který má zkušenosti s církevními stavbami. Podařilo se skloubit jeho vizi i nároky odborníků památkové péče.

Díky tomu v chrámu vznikla například moderní lávka. V tomto případě se plně ukazuje, proč byla rekonstrukce tak úspěšná. Došlo ke spojení moderních prvků s historickými, církevními se světskými, stejně jako v dalších částech Litomyšle – moderního a historického města.

Foto: František Renza

STRUKTURA FINANCOVÁNÍ

Vlastník – Českomoravská provincie Řádu zbožných škol – piaristů	0 Kč	0 %
Veřejné zdroje	80 000 000 Kč	100 %
Celkové náklady	80 000 000 Kč	100 %

specializuje na chov ceremoniálních kočárových koní určených výhradně pro potřeby císařského dvora, takzvaný galakariosier. Zcela pro tyto účely byl vyšlechtěn kůň starokladrubského plemene – nejstaršího původního českého plemene koní.

V roce 2001 byl areál Národního hřebčína spolu s chovným stádem běloušů prohlášen národní kulturní památkou. O šest let později došlo k zapsání na Indikativní seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a zahájení náročných prací na nominální dokumentaci. Na jejím vzniku se také úzce podílel Pardubický kraj. Dne 29. ledna 2018 předali v Paříži zástupci hřebčína spolu s českým velvyslancem ve Francii dokumenta-

ci Mezinárodní radě památek a sídel ICOMOS.

Dne 6. července 2019 rozhodl Výbor pro světové dědictví na svém 43. zasedání v ázerbajdžánském Baku o zápisu krajiny s hřebčínem na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Pod názvem Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem se ukrývá zachovalá oblast pravidelně členěná pastvinami, loukami a alejemi, ve které se nachází trojice stájových hřebčínů Kladruby nad Labem, Josefov a Selmice-Františkov. Zapsané území má rozlohu 1 310 hektarů. Tento krok byl úspěšným vyvrcholením dlouholetých prací na nominaci. ■

OSLAVOU 100. VÝROČÍ REPUBLIKY OŽILA REZIDENCE VELIŠ V ROCE 2018.

TANEČNÍ A HUDEBNÍ VYSTOUPENÍ PŘILÁKALA DVA TISÍCE NÁVŠTĚVNÍKŮ.

KRAJ VYSOČINA

Minulost a současnost Rezidence Veliš

Čestné uznání náměstkyně hejtmana pro oblast kultury, památkové péče, cestovního ruchu a mezinárodních vztahů Jany Fischerové za významný přínos v oblasti hmotného kulturního dědictví za rok 2018 získala celková obnova Rezidence Veliš a její prezentace veřejnosti ve Žďáře nad Sázavou.

Kraj Vysočina

Cílem ankety Zlatá Jeřabina – Cena Kraje Vysočina za kulturní počin roku je propagovat kulturní dění v regionu a upozornit na úsilí, s nímž je pečováno o památky v kraji. V kategorii Péče o kulturní dědictví zaujala snaha manželů Ulrichových o záchranu a důstojné využití domu čp. 64 na náměstí Republiky ve Žďáře nad Sázavou.

Pokud se vydáte do Žďáru nad Sázavou prohlédnout si náměstí, nebudete hledat Rezidenci Veliš příliš dlouho. Náměstí v mírně svažitém terénu lemuje rušná silnice a historickou fasádou se zde pyšní jen málokterá z budov. Obnova domu čp. 64 není pouhou stavební fází, jde především o oživení

a smysluplné využití objektu. Je snoubením respektu k historickému vývoji, návratu k hodnotám řemeslné práce a vytvořením kultivovaného prostoru pro život zdejších obyvatel, podnikatelů a jejich zákazníků, návštěvníků.

Cesta k tomuto cíli trvala dlouhé čtyři roky a bylo k ní zapotřebí zkušených a pro věc nadšených majitelů, kvalitních řemeslníků, nápomocných odborníků, odhodlání a štěstí. Když se v roce 2014 současní vlastníci poohlíželi po objektu s historií, kterému chtěli vrátit zašlou slávu, byl bývalý hotel Veliš již dlouhou dobu k prodeji. Případné zájemce odrazoval špatným technickým stavem a vzhledem poplatným svému tehdejšímu využití. Barevná reklamní a firemní označení dávala tušit, že je objekt sídlem počítačové prodejny, diskotéky a baru. Dalším oříškem bylo zařazení domu mezi kulturní památky. To přináší prestiž, ale i vyšší nároky na obnovu a další využití.

Osud rodiny majitelů se při zjišťování historie domu protnul s osudy hoteliéra Veliše v příběhu přátelství s prezidentem Masarykem. Tehdy se zrodilo jejich odhodlání. S pomocí financí z rodinné lesnické firmy a úvěru vrátili kdysi výstavnímu hotelu jeho noblesu a městu dali místo pro setkávání a bydlení v jeho samotném centru.

Jak sami majitelé přiznávají, obnovou památky vzdávají čest rodům, které dům pozvedly z hospodářského dvora na rezidenci purkrabího a hejtmána.

TEXT IVANA MIKULECKÁ, VLASTA ULRICHOVÁ
FOTO ZDENĚK ULRICH

Po požáru ho přestavěli na sídlo mistra cechu, pak přebudovaly na zájezd-
ní hostinec. Rod Velišů mu dal podobu
výstavního hotelu a centra společen-
ského života. Zkáza jejich úsilí v době
socialistické správy by pro nás měla
být velkým mementem.

Majitelé vrátili fasádě secesní podobu
včetně omítky smetanového odstínu,
zelených rámců oken a markýzy nebo
zlacených prvků. Na chodby nechali
vyrobiť obdobu historické dlažby – pro
jeden ze vzorů našli inspiraci na tera-
sách Národního divadla. V centrální
části objektu zadali vybudování nově-
ho schodiště, které doplnila replika se-
cesního zábradlí. Při obnově místnosti,
která byla předchozími nájemníky
užívána jako bar, objevili dělníci pod
nánosy omítky stropní výmalbu. Re-
staurátorský průzkum datoval odkryté
rostlinné motivy do roku 1550.

Objev renesanční fresky podnítl úva-
hy o středověkém a novověkém úče-
lu místnosti. Jednou z variant je již
zmíněné sídlo purkrabího. Historické
fotografie dokazují, že tato místnost
sloužila jako nejhonosnější apartmá
i v době hoteliéra Veliše. Jde pravděpo-
dobně o místo, kde byl při své návštěvě
ubytován Tomáš Garrigue Masaryk,
proto si získala označení Masarykův
pokoj. V současné době je v ní umístě-
na kancelář firmy vlastníka a zájem-
cům je po dohodě přístupná.

Při přestavbě na Rezidenci Veliš vzniklo
15 nájemních bytů, salonek, v přízemí
zůstaly menší prostory pro podnikání,
v zadním traktu je kavárna a naproti
minipivovar. Z prodejny počítačů vznik-
la cukrárna, v místě herny otevřela svou
pobočku pojišťovna. Za průchodem
domu nabízí odpočinek malý park.

Manželé Ulrichovi zpětně hodnotí prá-
ci na obnově památky jako nesmírně
inspirativní. Těší je, že se podařilo
domu vrátit jeho duši a že je Residen-
ce Veliš opět místem, kam se lidé rádi
vracejí. Tvrdí, že skutečný poklad našli
v lidech, kteří se na projektu podíleli.
Od architekta, projektanta a staveb-
ního dozoru, přes odbornou pomoc
Národního památkového ústavu,
Městského a Krajského úřadu, pod-
poru města reprezentovaného staros-
tou a místostarostou, až po archiváře

SOUTĚŽ PAMÁTKA ROKU

Stará radnice v Havlíčkově Brodě

V jádru gotická, renesančně pře-
stavená radnice je výraznou do-
minantou Havlíčkova náměstí. Obnova interiérů objektu a vnitř-
ního dvora byla dokončena v roce
2016. Restaurování cenné rene-
sanční štukové výzdoby hlavního
sálu v patře a nástěnných maleb
citlivě doplnilo moderní vybavení.
Vnitřní dvůr byl obohacen o kašnu
a novou zeleň a zpřístupněn veřej-
nosti. V objektu se nachází vinárna,
přízemí a patro je sídlem Krajské
knihovny Vysočiny. Pořádají se zde
koncerty, besedy a výstavy.

OCENĚNÍ

Krajský vítěz v soutěži Památka
roku 2016 v kategorii Rekonstrukce
nad 2 miliony korun bez DPH, ce-
lostátní finalista této soutěže (ko-
nečné umístění na sdíleném 2. až 3.
místě), nominace na cenu NPÚ Pa-
trimonium pro futuro za rok 2018

DOPORUČENÍ VLASTNÍKA

Celková rekonstrukce kulturní

památky byla velmi zodpovědně
připravována. Pravidelných schů-
zek se od počátku zúčastňovali
projektant, investor a zástupci Ná-
rodního památkového ústavu. Před
zadáním projektu byl vypracován
i rozsáhlý a detailní stavebněhisto-
rický průzkum, který se ukázal pro
ochranu historické hodnoty objek-
tu nezbytný, stejně jako pravidelné
a četné kontrolní dny v průběhu
stavby. Zajímavostí bylo objevení
několika metrů čtverečních původ-
ní renesanční fasády v průčelí rad-
nice s vyobrazením zlatého slunce.

Foto: Libor Honzárek

STRUKTURA FINANCOVÁNÍ

Vlastník – město Havlíčkův Brod	42 941 504 Kč	96 %
Veřejné zdroje	1 889 000 Kč	4 %
Celkové náklady	44 830 504 Kč	100 %

a historiky, realizační firmy a umělecké
restaurátory.

Pro úspěšnou obnovu památky je z po-
hledu majitelů potřeba sedm klíčů,
stejně jako pro otevření pokladnice
s korunovačními klenoty. Na začátku
stojí schopnost přenést nadšení a od-
hodlání na své okolí. Druhým klíčem
k úspěchu je výběr lidí a dobrá komu-
nikace. Třetím klíčem je respekt k pa-
mátce se vším, co zjistíte v průběhu
obnovy, čtvrtým neustoupit z vize a ne-
uhnout v požadavcích na provedení.
Na pátém místě nelitovat času a šes-
tým klíčem je uhlídat peníze. Projekt
má velmi dlouhou dobu návratnosti
a opravená památka musí vytvářet

zdroje na budoucí opravy. A sedmý
klíč, to je kus štěstí.

V roce 100. výročí založení republiky
se Rezidence poprvé otevřela a hostila
koncerty, taneční a hudební vystoupe-
ní, výstavy i společenský večer, které
navštívily téměř dva tisíce návštěv-
níků. Vzkaz od manželů Ulrichových
pro ty, kteří s obnovou památky stále
váhají, zní: „Nechte se inspirovat pa-
mátkou samotnou, příběhy lidí, kteří ji
vytvářeli, i těch, se kterými spolupra-
cujete. Radíme pátrat v archivech, vy-
slechnout různé názory a přistupovat
s úctou k památce, k lidem i k fortel-
nému řemeslu. Nelitujte času, buďte
velkorysí a důslední.“ ■

PŮVODNÍ STAV BÝVALÉHO KLÁŠTERNÍHO PIVOVARU

INTERIÉR CAFÉ DAMIÁN. KAVÁRNA BYLA VYBUDOVÁNA V PŘÍZEMÍ BÝVALÉHO PIVOVARU. PO ÚPRAVÁCH JE BEZBARIÉROVÁ, STEJNĚ JAKO CELÝ AREÁL DOMOVA.

SOCIÁLNÍ PODNIK

Úspěšné podnikání v památce

V roce 2001 dostala Oblastní charita Červený Kostelec darem od Kongregace sester Nejsvětější Svátosti bývalý jezuitský klášter v Žirči. Během 18 let se za pomoci mnoha podporovatelů a dárců podařilo celý areál postupně rekonstruovat. Areál je primárně určen a přizpůsoben lidem s roztroušenou sklerózou a dále je zde několik chráněných dílen. To ovšem neznamená, že je uzavřený veřejnosti. Naopak. Díky mnoha aktivitám památkově chráněné objekty žijí a pomáhají tak získávat peníze na svůj provoz.

Budova bývalé Juty

Objekt Oblastní charita Červený Kostelec získala od královédvorské společnosti Juta a následně za pomoci grantů a dárců provedla rekonstrukci. Ve východní části objektu se nachází prádelna Labe, která zaměstnává čtyři pradelny, pracovní doba je šest hodin, v případě potřeby je možnost dvousměnného provozu. Prádelna má 20 stálých zákazníků. V současné době se řeší pořízení nového parního mandlu a průmyslové pračky.

V roce 2004 byla zřízena malá šicí dílna, která začala svůj provoz na chodbě Domova sv. Josefa. Nyní se také nachází v této budově, kde má vlastní místnost sloužící jako dílna, další prostor je pro sklad a v zadní části se nachází střížna. Je zde zaměstnáno 13 lidí se zdravotním znevýhodněním. Pracovní doba se pohybuje okolo šesti hodin. Zaměstnanci nastupují na šestou hodinu ranní a domů odcházejí po dvanácté hodině. Dílna primárně šije polohovací pomůcky pro zdravotníctví, ale v jejím sortimentu nalez-

TEXT ANEŽKA KREJČOVÁ, BARBORA VOHRALÍKOVÁ
FOTO ARCHIV DOMOVA SV. JOSEFA

V ZREKONSTRUOVANÉ BUDOVĚ BÝVALÉ JUTY SE V SOUČASNOSTI NACHÁZÍ PRÁDELNA A MALÁ ŠÍČÍ DÍLNA.

SÝPKA JE POSTUPNĚ OBNOVOVÁNA. V ROCE 2017 V NÍ BYLO OTEVŘENO CYKLOMUZEUM.

neme i polštářky s dětskými motivy, plyšáky a také reklamní předměty pro zoologickou zahradu nebo hotely v ne-dalekých Krkonoších. Dílna se též zabývá zakázkovou výrobou a není pro ni problém se lehce přizpůsobit požadavkům zákazníka. Vyšly odtud například potahy na inkubátory či magnetickou rezonanci do nemocničních zařízení. V neposlední řadě tu také poskytují servis pro klienty Domova sv. Josefa, a to od oprav oděvů až po šití.

Sýpka – cyklomuzeum

Sýpka byla vystavěna v druhé polovině 18. století kvůli raabizaci, takže měla sloužit na uskladňování desátku kvůli prusko-rakouským válkám. K původnímu určení budova sloužila až do konce 19. století a později začala postupně chátrat. V průběhu 20. století proběhlo několik neprofesionálních provizorních oprav, které nerespektovaly původní styl. V 60. letech byla vyměněna původní střecha, která byla nahrazena azbestovou krytinou z vlnitého eternitu. To ovšem chátrání nezastavilo. Z objektu nakonec opadaly barokní prvky a omítka, což vedlo ke vzniku prasklin ve zdivu, které bylo opět neprofesionálně opraveno.

Sýpka byla odkoupena v roce 2012 od místního obyvatele. Od roku 2017 se daří celý objekt za pomoci dárců rekonstruovat. Nejprve byla v roce 2017 revitalizována střecha, v roce 2018 se podařilo opravit severní a západní stranu fasády, které na tom byly nejhůře. V současné době stále probíhá

sanace zdiva a obnova fasády. V rámci sociálního podniku byly provedeny drobné úpravy uvnitř budovy. Od června roku 2017 je v ní zřízeno cyklomuzeum.

V cyklomuzeu jsou zaměstnáni dva lidé. Muzeum je unikátní svou kapacitou, která čítá přes 200 exponátů a spoustu dalších cyklistických doplňků. Expozice je rozdělena do tří pater a nabízí první odrážedlo či kostitřas. Dále se může pyšnit legendárními koly našich českých sportovců, například koly od bratrů Pospíšilových, kteří se proslavili v kolové. Jelikož je budova památkově chráněná, nebylo možné v ní zřídit výtah, proto je v přízemí promítací plátno, kde se promítá expozice ze zbylých dvou nadzemních podlaží. Recepce v přízemí neslouží jen jako pokladna, ale i jako informační centrum a dají se zde zakoupit suvenýry a sirupy Camellus, které se vyrábí z bylinek vypěstovaných v bylinkové zahradě, jež se nachází za bývalým pivovarem.

Pivovar – Café Damián

První zmínky o budově pocházejí ze 17. století. Budova spolu s celým panstvím měnila vlastníky až do roku 1948, kdy byl celý areál znárodněn. V roce 2001 byla spolu s celým komplexem věnována Oblastní charitě Červený Kostelec, která zajistila rekonstrukci objektu. V roce 2016 byla budova otevřena.

V areálu bývalého klášterního pivovaru se nachází část lůžkového oddělení Domova sv. Josefa, ovšem v přízemí

můžeme nalézt kavárnu Café Damián s příjemným prostředím. Mimo klasického sortimentu typického pro kavárny se tu lze občerstvit limonádami, které se vyrábí z bylin z Bylinkové zahrady Josefa Kamela, jež je součástí areálu. Jsou zde zaměstnáni tři lidé. Kavárnu využívají i klienti Domova sv. Josefa, kteří se díky bezbariérovým úpravám mohou v kavárně i po areálu pohybovat zcela samostatně.

Oblastní charita Červený Kostelec se již skoro 20 let snaží postupně renovovat celý komplex, ovšem některé objekty stále čekají na svou záchranu. Dalším projektem je revitalizace oken v klášterním komplexu, která jsou v původním stavu. To vede ke špatné izolaci historické budovy a následnému chátrání. V současné době zbývá vyměnit ještě 40 oken. ■

www.domovsvatehojosefa.cz
www.darujokno.cz

KONFERENCE MÁME VYBRÁNO SE KONALA V DOMINIKÁNSKÉM KLÁŠTEŘE V PRAZE. TEMATICKY SE ZAMĚŘILA NA PODNIKÁNÍ V PAMÁTKÁCH.

KONFERENCE

Vrátit život do památek

Projekt MÁME VYBRÁNO dlouhodobě prezentuje netradiční možnosti financování obnovy kulturního dědictví a napomáhá sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe. Jeho součástí je soutěž veřejných sbírek a konference. V roce 2019 se její program zaměřil na podnikání v historických objektech.

Přednášky přiblížily oblast podnikání v památkách z nejrůznějších pohledů. Štěpán Hvert představil několik programů, kterými Ministerstvo pro místní rozvoj podporuje obnovu a údržbu památek. Mezi hlavní nástroje patří Integrovaný regionální operační program, Národní program podpory cestovního ruchu v regionech a aktivity spojené s rekodifikací veřejného stavebního práva.

Tereza Raabová, zakladatelka společnosti Economic Impact Art, se věnovala otázce ekonomických dopadů v souvislosti s kulturními projekty. Přehledně shrnula, proč je důležité je měřit a jakým způsobem tato měření provádět.

Velmi často je nutné provést rekonstrukci historického objektu ještě předtím, než se v něm začne podnikat. Petr Vaněk z Odborné rady pro BIM vysvětlil, že informační modelování staveb je sice často zmiňováno spíše v souvislosti s novostavbami, má však široké uplatnění právě při plánování rekonstrukcí památek a jejich udržitelnosti.

V dalších přednáškách si účastníci konference vyslechli konkrétní příběhy o záchraně historického objektu v Rudníku, o podnikání v sudetském pohraničí Orlických hor a dozvěděli se více o zkušenostech majitelů zámku a pivovaru v Chyších na Karlovarsku.

Na přednášky navázaly panelové diskuze, které představily podnikání

TEXT DAGMAR KOŽELUHOVÁ
FOTO TEREZA VALNÍČKOVÁ

TEREZA RAABOVÁ SE VĚNOVALA EKONOMICKÝM DOPADŮM KULTURNÍCH PROJEKTŮ.

JEDNA Z PANELOVÝCH DISKUZÍ PŘEDSTAVILA MOŽNOSTI SPOJENÍ SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ S PÉČÍ O PAMÁTKU.

v památkách na příkladech tří pan-
ských sídel: Dolní Kounice, Domousni-
ce a Chyše. V dalším bloku se zájemci
mohli ptát na doporučení a motivace
zástupců organizací, které spojily péči
o historický objekt se sociálním podni-
káním. Závěrečná diskuze se již tradič-
ně zaměřila na zkušenosti organizáto-
rů úspěšných veřejných sbírek, jež se
umístily na předních místech v před-
chozích ročnících soutěže MÁME
VYBRÁNO.

Tato soutěž dlouhodobě upozorňuje
na příběhy památek, které se podaři-
lo pomocí veřejných sbírek zachránit
a opravit. Finančně neúspěšnější se za
rok 2018 stala veřejná sbírka s názvem
Návrat zvonů do farního kostela Všech
svatých v Rokytnici v Orlických horách,
do níž dárci přispěli 817 tisíci koru-
nami. Historicky podruhé se předáva-
lo čestné uznání, které bylo tentokrát
uděleno Janě a Pavlu Prouzovým za po-
stupnou obnovu pivovaru Lobeč a za-
jištění finančních zdrojů souvisejících
s oživením tohoto historického objektu.

Podrobnější informace o podnikání
v památkách přinášíme také ve sbor-
níku konference MÁME VYBRÁNO, kde
pravidelně zveřejňujeme nejen před-
nášky, ale také přepisy panelových dis-
kuzí. Institut pro památky a kulturu
projekt organizuje ve spolupráci s Mi-
nisterstvem kultury a Národním pa-
mátkovým ústavem. ■

ZÁSTUPCI VEŘEJNÝCH SBÍREK OCENĚNÝCH V SOUTĚŽI MÁME VYBRÁNO 2019

PROJEKT MÁME VYBRÁNO MAPUJE VEŘEJNÉ SBÍRKY A DALŠÍ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ PAMÁTEK V ČESKÉ REPUBLICE.

Součástí projektu je konference,
jejíž devátý ročník se uskuteční 26. května 2020
v dominikánském klášteře v Praze.

www.mamevybrano.cz

Institut pro památky a kulturu, o.p.s., je nezisková organizace, která provozuje portál PROPAMÁTKY, pořádá konference, realizuje projekt MÁME VYBRÁNO, nabízí poradenství při financování projektů v oblasti obnovy památek a představuje zajímavá místa v rámci putovní výstavy. Institut je sociální podnik a zaměstnává lidi, kteří se vzhledem ke své zdravotní situaci obtížněji uplatňují na trhu práce. Zachovává k nim individuální přístup a respektuje jejich potřeby.

Tento bulletin byl vydán ve spolupráci s:

Bulletin MÁME VYBRÁNO

Ročník 4

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o.p.s.

Editor: Dagmar Koželuňová

Redakce: Ivana Mikulecká, Zbyněk Konvička

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková,

Jindřiška Kukrálová

Grafická úprava: Jiří Pobřísko a Jan Štůr

E-mail: mamevybrano@instituteu.cz